

Г.В. Омельченко,
*Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ БАНКІВ УКРАЇНИ

Головна мета процесу управління банківським капіталом полягає в залученні та підтримці достатнього обсягу капіталу для розширення діяльності й створення захисту від ризиків. Величина капіталу визначає обсяги активних операцій банку, розмір депозитної бази, можливості запозичення коштів на фінансових ринках, максимальні розміри наданих кредитів, величину відкритої валютної позиції та інші важливі показники, які істотно впливають на діяльність банку. Для українських банків актуальними залишаються питання нарощування капітальної бази. Для більшості з них мета управління капіталом полягає в його поповненні. Саме тому, щоб обмежити ризик банкрутства, підтримати довіру до банку з боку клієнтів, забезпечити зростання банку в майбутньому, керівникам банку треба навчитися управляти капіталом банку, де головне – вміння залучати і підтримувати на достатньому рівні обсяг його капіталу.

Процес управління банківським капіталом можна поділити на такі основні етапи: формування статутного фонду; розподіл прибутку та формування інших фондів; оцінка обсягу та визначення достатності капіталу; підтримка обсягу капіталу на достатньому рівні.

У банківській практиці найчастіше виокремлюють також два методи управління банківським капіталом: метод внутрішніх джерел поповнення капіталу та метод зовнішніх джерел поповнення капіталу. Оскільки підтримка обсягу капіталу на достатньому рівні передбачає використання різноманітних джерел поповнення капіталу, можна сказати, що саме на цьому етапі відбувається безпосереднє застосування названих вище методів. Тому основними критеріями, на які спирається банк при виборі джерела додаткового збільшення капіталу, є таке: ринкові умови (якщо здійснюється емісія нових акцій або боргових зобов'язань); права та інтереси теперішніх акціонерів; ступінь надійності прогнозів щодо майбутньої прибутковості банку.

Для вирішення питання достатності капіталу банку для його нормального функціонування органи нагляду за банківською системою встановлюють нормативні вимоги до капіталу, зокрема – показник достатності капіталу, який віднесено до найважливіших нормативів оцінки надійності банківської діяльності. Нормативні вимоги органів нагляду до обсягів і структури капіталу банку ґрунтуються на таких принципах: визначення складу основного капіталу (капіталу першого рівня) і додаткового (капіталу другого рівня); класифікація балансових активів

за ступенем ризику; класифікація позабалансових активів за ступенем ризику; встановлення коефіцієнтів для визначення достатності капіталу.

Аналіз фактичних даних діяльності українських банків свідчить, що за станом на 01.01.2010 порівняно з 01.01.2005 загальна сума регулятивного капіталу всіх банків зросла з 18,19 млрд. грн. до 123,07 млрд. грн., тобто майже в сім разів. Щоправда, при цьому норматив адекватності капіталу Н2 зменшився з 16,81 до 14,01 %, тобто на 2,8 відсоткового пункту, але в цілому він значно перевищував нормативне значення, яке дорівнює 10 %.

Проведене нами дослідження дає підстави зробити висновок, що процес управління капіталом банку, і зокрема регулятивним капіталом, є досить складним і багатогранним, що потребує як від самих банків, так і від регуляторних органів постійної пильної уваги, використання новітніх методів розрахунку капіталу, надійного управління ризиками та забезпечення ефективного використання в інтересах власників банків і суспільства в цілому. Це, власне, і є предметом подальших наукових досліджень автора.

О.Б. Деревська, Національний банк України, м. Київ

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Банківська діяльність пов'язана з високим ризиком, одним із компонентів якого є розбіжності між законодавчими та нормативними актами і внутрішніми положеннями та процедурами банку. Усунення протиріч і неточностей, контроль за дотриманням нормативних документів регламентує комплаєнс-аудит.

У “Методичних рекомендаціях щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України”, схвалених постановою Правління Національного банку України від 28.03.2007 № 98, у рекомендації 14 стверджується, що в банку мають бути створені адекватні системи дотримання законодавства України, нормативів, правил, внутрішніх політик, стандартів і кодексів стосовно діяльності банку.

Спостережна рада, правління та відповідні підрозділи банку є головними органами, які відповідають і забезпечують належне дотримання банком законодавства та внутрішніх процедур (система “комплаєнс”).

Комплаєнс – перевірка відповідності діяльності банку законодавству, нормативно-правовій базі Національного банку України, внутрішнім нормативним документам.

Підрозділ банку комплаєнс є органом оперативного контролю голови правління банку, підпорядковується голові правління банку та звітує перед ним. У той же час обов'язки з дотримання законодавства